

Сіряченко І.І.

Кандидат юридичних наук., доцент
кафедри соціально-правових дисциплін
Одеського державного
університету внутрішніх справ

СУЧАСНИЙ СТАН ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ УКРАЇНИ ТА ПІДХОДІВ ДО СТВОРЕННЯ ПРАВОВОЇ УРБООКОЛОГІЇ В УКРАЇНИ

Відповідно до ст.16 Конституції України - забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги на території України є обов'язком держави [1]. Екологічна безпека населених пунктів в Україні, це найважливіша складова забезпечення сталого розвитку та безпечного для життя та здоров'я навколишнього природного середовища. Згідно із Концепцією сталого розвитку населених пунктів [2] основними напрямками державної політики щодо забезпечення сталого розвитку населених пунктів є: узгодженість соціального, економічного, містобудівного і екологічного аспектів розвитку населених пунктів та оточуючих територій та раціональне використання земельних, водних, рекреаційних та інших природних ресурсів, створення умов для їх відновлення.

Стан забезпеченості екологічної безпеки в Україні, досить низький через великий антропогенний вплив. Основною причиною погіршення екологічного стану міст є недосконале планування та розміщення у житловій зоні промислових підприємств, відсутність транспортних розв'язок, внаслідок чого відбувається забруднення повітря викидами стаціонарних і пересувних джерел, а також низький відсоток зелених насаджень, шумове, електромагнітне забруднення, забруднення ґрунтів, поверхневих і ґрунтових вод. Під впливом антропогенних чинників у містах збільшується захворюваність населення [5, с. 89].

Нормативною базою, яка на-сьогодні регламентує планування та забудову населених пунктів України є переважно численні нормативні акти містобудівного законодавства, яке в більшості випадків не відповідає вимогам земельного та екологічного законодавства, через неузгодженість їх положень.

Про це вказує, той факт, що розпорошеність правових норм, які регулюють відносини в сфері забезпечення екологічної безпеки містобудівної діяльності по різних нормативних актах, відсутність між ними внутрішнього зв'язку та діалектичної єдності, а також низький рівень структуризації та конкретизації в регулюванні правовідносин даного виду екологічної безпеки.

Так, наприклад аналіз земельного та містобудівного законодавства, вказує на те, що на сьогодні недостатньо закріплено основи та принципи регулювання планування та розвитку території з урахуванням раціонального землекористування. Закріплено лише основні вимоги до містобудівної діяльності, такі як раціональне використання земель та територій для містобудівних потреб, підвищення ефективності забудови та іншого використання земельних ділянок. Чинне земельне законодавство не містить програм чи основ планування та використання й охорони земель при здійсненні містобудівної діяльності, що є запорукою раціонального землекористування.

На наш погляд, поряд з існуючими формами планування використання земель, можна виділити ще одну: екологічне зонування, що являє собою поділ територій відповідно до їх особливих природоохоронних, екологічних, естетичних, рекреаційних, історико-культурних цінностей з урахуванням передбачених законом обмежень на їх планування, забудову та іншого використання, з метою збереження та екологічно збалансованого використання земельних ресурсів. Правовою основою, для такого висновку, служить аналіз положень Закону України «Про екологічну мережу» [3]. Так відповідно до ст.ст. 4, 5, 14, 15, 18, 20, 21 – формування, збереження та використання екомережі здійснюється за принципом удосконалення складу земель України шляхом забезпечення науково – обґрунтованого співвідношення між різними категоріями земель. Проектування екомережі передбачає визначення територій, що мають особливу природоохоронну, екологічну, наукову, естетичну, рекреаційну, історико-культурну цінність з урахуванням

передбачених законом обмежень на їх планування, забудову та інше використання. Зведена схема формування екомережі України, регіональні та місцеві схеми формування екомережі, програми у сфері формування, збереження та використання екомережі є основою для розроблення усіх видів проектної документації при здійсненні землеустрою, розробці містобудівної документації а також здійснення господарської та іншої діяльності.

Тому, в сучасних умовах, на нашу думку, першим кроком до забезпечення належного рівня забезпечення екологічної безпеки у населених пунктах, буде внесення змін до чинного законодавства, зокрема до Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» [4], передбачивши в ньому окремий розділ про забезпечення екологічної безпеки у плануванні та забудові населених пунктів, де передбачити загальні принципи і пріоритети екологічної безпеки у плануванні і забудові міст України, закріпити вимоги екологічної безпеки в цій галузі та ефективний механізм правового забезпечення останньої.

Закріплення такого правового інституту як екологічне зонування сприятиме дотриманню вимог екологічної безпеки у плануванні та забудові населених пунктів та сприятиме створенню нового концепту правової урбоекології. Так, в сучасних умовах, урбоекологія розглядається, як галузь знань, що вивчає комплекс містобудівних, медико-біологічних, географічних, економічних і технічних наук, які в рамках екології людини вивчають взаємодію виробничої і невиробничої діяльності людини з навколишнім природним середовищем на території населених місць і їх систем.

На нашу думку, створення окремої комплексної правової підгалузі права екологічної безпеки, урбоекологічного права, систематизує законодавство у сфері екологічної безпеки населених пунктів України та дозволить зробити перші кроки на шляху удосконалення правового механізму в сфері забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги на території України.

Література:

1. Конституція України [Електронний ресурс] : закон України від 28. 06. 1996 р. № 254к/96-ВР із змін., внес. згідно із Законами України та Рішеннями Конституційного Суду : за станом на 12. 04. 2012 р. № v009p710-12. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.
2. Про Концепцію сталого розвитку населених пунктів [Текст] : постанова Верховної Ради України від 24. 11. 1999 р. № 1359-XIV // Офіційний Вісник України. – 2000. – № 1. – Ст. 34.
3. Про екологічну мережу [Електронний ресурс] : закон України від 24. 06. 2004 року № 1864-IV із змін., внес. згідно із Законами України : за станом на 18. 11. 2012 р. № 5456-17. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.
4. Про охорону навколишнього природного середовища [Електронний ресурс] : закон України від 25. 06. 1991 р. № 1264-XII із змін., внес. згідно із Законами України : за станом на 18. 11. 2012 р. № 5456-17. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.
5. Т.В. Прилипко, Т.Е. Потапова, О.Ю. Скрипник, В.Ю. Мельник. Екологічна безпека міської забудови [Текст] // Науково-технічний збірник «сучасні технології, матеріали і конструкції в будівництві». – 2013. – № 1. – С.88-95.